

To: [redacted] [redacted]@rivm.nl]
Cc: [redacted] [redacted]@rivm.nl]
From: [redacted]
Sent: Wed 8/12/2020 12:56:38 PM
Subject: FW: FW: Adviezen over ventilatie en Covid
Received: Wed 8/12/2020 12:56:39 PM

Zie onder. Misschien nog even goed kijken naar onze bewoordingen?
 Gisteren hadden we het er ook al even over.

Het gaat om de meer krachtige luchtstromen (al dan niet via een recirculatiesysteem zoals een airco) die er voor kunnen zorgen dat verspreiding mogelijk verder dan 1,5 meter plaatsvindt.

[redacted] Concept zoals hieronder genoemd zou ik daarbij niet meenemen; te limiterend wat mij betreft. Onze huidige bewoording 'luchtstroom van persoon naar persoon voorkomen' is voldoende.

Groet, [redacted]

Van: [redacted] <[redacted]@induventus.nl>
Verzonden: woensdag 12 augustus 2020 14:29
Aan: [redacted] <[redacted]@rivm.nl>
Onderwerp: Re: FW: Adviezen over ventilatie en Covid

Beste heer [redacted]

Dank voor uw uitvoerige antwoord.

Voor wat betreft de centrale recirculatie begrijp ik de overwegingen van REHVA. Ik vraag me echter af of er in Nederland nog veel comfortinstallaties zijn waarin centraal gerecirculeerd wordt. Na de periode van het sick-building-syndroom rond 1990 is 100% buitenlucht volgens mij toch wel de norm geworden. In industriële installaties komt het nog wel veel voor. Vandaar misschien de problemen in de vleesindustrie?

Voor de circulatie binnen één ruimte kan ik mij volledig in uw toelichting vinden. Ik denk dat het goed zou zijn als dat op de website ook ondubbelzinnig beschreven wordt. Waarbij als toelichting op de airco wellicht de toevoeging dat het gaat om de airco [redacted] Concept. Concept. Want dat is waar het om gaat. Al die andere lokale koel- en verwarmingssystemen blazen meestal langs het plafond en vormen daarmee geen speciaal probleem.

Succes met de voorlichting. Het is een uitdagende klus.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

M: [redacted] [redacted] | E: [redacted]@induventus.nl
 P: Smecmanlaan 13, 1861 SK BERGEN
 W: www.induventus.nl | KvK: 64293599

Op 12-8-2020 om 11:56 schreef [redacted] :
 Geachte heer [redacted]

Hartelijk dank voor uw mail.

Wij zullen nogmaals kijken naar de communicatie en indien er onduidelijkheden zijn zal dit worden aangepast.

Inhoudelijke reactie:
 Op dit moment is er onvoldoende bewijs dat via centrale recirculatie het virus wordt verspreid en

mensen daardoor COVID-19 krijgen (zie ook [ECDC](#)). Het RIVM heeft er daarom voor gekozen het gebruik van centrale recirculatie niet af te raden. Het RIVM maakt hierin ook afwegingen; uit [publicaties van de REHVA](#) blijkt dat het uitzetten van de centrale recirculatie tot problemen kan leiden met de koel- of verwarmingscapaciteit. Het wordt bijv erg warm (in deze dagen); waardoor gezondheidsklachten kunnen ontstaan. Let wel, het RIVM zegt ook niet dat recirculatie niet mag worden uitgezet. Het is aan de gebouweigenaar/-beheerder om hierin een afweging te maken.

Voor de recirculatie binnen een ruimte gaat het vooral om de meer krachtige luchtstromen die ontstaan door bijv. airco en in een gemeenschappelijke ruimte waar meerdere personen verblijven mogelijk tot verdere verspreiding dan 1,5 meter kunnen leiden. Deze maatregel wordt uit voorzorg geadviseerd; het is nog niet duidelijk of deze luchtstromen daadwerkelijk tot verspreiding leiden. Daarnaast is voldoende ventilatie belangrijk.

In onze berichtgeving stellen we ook dat als er geen andere vorm van verkoeling mogelijk is airco en ventilator wel gebruikt kunnen worden maar dat wel de luchtstroom van persoon tot persoon vermeden zou moeten worden.

Ik hoop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,

5.1.2e

5.1.2e

Landelijk Centrum Hygiëne en Veiligheid
Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
Postbus 1 3720BA Bilthoven

5.1. 5 5.1.2e
www.rivm.nl | www.lchy.nl

Van: Ron Houtenbos, Induventus <5.1.2e@induventus.nl>

Verzonden: maandag 10 augustus 2020 17:45

Aan: LCI <5.1.2e@rivm.nl>

Onderwerp: Adviezen over ventilatie en Covid

Beste lezer,

Ik reageer naar aanleiding van informatie op uw website: <https://lci.rivm.nl/index.php/ventilatie-en-covid-19> en de brief [Beantwoording vragen met betrekking tot ventilatie op verzoek van het ministerie van VWS](#) d.d. 27 juli 2020.

Ik ben van mening dat de informatie over (re)circulatie van lucht onduidelijk en niet consistent is. Ik vermoed dat het niet overeenkomt met de adviezen van REHVA.

Volgens mij zou de informatie zo moeten zijn:

- vermijd centrale recirculatie
- circulatie binnen één ruimte is geen probleem, zolang er geen luchtstroom van persoon naar persoon ontstaat. Dit laatste kan door bepaalde typen airco's en door tafel (zwenk) ventilatoren worden veroorzaakt. Dus airco's 'die recht in je gezicht' blazen en genoemde tafelventilatoren vermijden in gemeenschappelijke ruimten.

Mijns inziens zou dit de boodschap moeten zijn. Kort en duidelijk.

Verdere onderbouwing kunt u vinden op mijn website: [Ventilatie en covid: Afstand houden én hoofd koel houden](#).

Met vriendelijke groet,

 Induventus
Wat lucht beweegt

5.1.2e

5.1.2e

M: 5.1.2e@induventus.nl
P: Smeemantlaan 13, 1861 SK BERGEN
W: www.induventus.nl | KvK: 64293599

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is verzonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. Het RIVM aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
www.rivm.nl De zorg voor morgen begint vandaag

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. RIVM accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.
www.rivm.nl/en Committed to *health and sustainability*